

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра фармакології, паразитології і тропічної ветеринарії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декаан факультету ветеринарної медицини

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

“ ” 2022 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри фармакології,
паразитології і тропічної ветеринарії
протокол № 3 від “ 6 ” квітня 2022 р.

Завідувач кафедри

Вадим ІЩЕНКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна медицина»

д.вет.н., завідувач кафедри анатомії,
гістології і патоморфології тварин ім.

акад В.Г. Касяненко

Володимир КОСТЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВ'Я
ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТА ЕКЗОТИЧНИХ ТВАРИН»**

спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»

освітня програма «Ветеринарна медицина»

Факультет Ветеринарної медицини

Розробник: доцент, к.вет.н. Пашкевич І.Ю.

Київ – 2022 р.

1.Опис навчальної дисципліни
«Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх та екзотичних тварин: Паразитологія»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>
Спеціальність	<i>211 «Ветеринарна медицина»</i>
Освітня програма	<i>«Ветеринарна медицина»</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	71
Кількість кредитів ECTS	2
Кількість змістових модулів	1
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-
Форма контролю	<i>Екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1
Семестр	2
Лекційні заняття	7 год.
Практичні, семінарські заняття	
Лабораторні заняття	8 год.
Самостійна робота	56 год.
Індивідуальні завдання	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	1 год.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Програму вивчення дисципліни «**Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх та екзотичних тварин: Паразитологія**» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ОС Магістр напрямку «Ветеринарна медицина».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх та екзотичних тварин: Паразитологія» є поглиблення теоретичних і практичних знань у магістра з діагностики, лікування та профілактики паразитарних хвороб у екзотичних тварин. Набуття студентом практичних навичок з сучасних методів діагностики та лікування паразитарних хвороб у тварин що утримуються в зоопарках, заповідниках, тераріума, а також підготовка магістра до самостійної наукової й практичної роботи. Логіка і структура курсу дозволить магістрам засвоїти необхідний обсяг знань, що дасть можливість досягти високого рівня професійної компетентності у майбутньому. Основна роль дисципліни – освоєння методів діагностики, лікування і профілактики паразитарних хвороб у екзотичних тварин.

Основними завданнями вивчення дисципліни «**Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх та екзотичних тварин: Паразитологія**» є:

- поглибити теоретичну та практичну підготовку з діагностики, лікування і профілактики паразитарних хвороб дрібних домашніх та екзотичних тварин;
- оволодіти сучасними методами життєвої та посмертної діагностики паразитарних хвороб дрібних домашніх та екзотичних тварин;
- освоїти методи паразитологічного дослідження проміжних хазяїв та об'єктів довкілля;
- навчитись ставити наукові експерименти та проводити їх статистичні обрахунки;
- отримати навички опрацювання літературних джерел з вибраної тематики.

Вимоги щодо знань і вмінь, набутих внаслідок вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати:** - найбільш поширені види дрібних домашніх та екзотичних тварин, які найчастіше утримуються в зоопарках, заповідниках, тераріумах;
- правила безпеки та особистої гігієни при роботі з екзотичними тваринами;
 - найбільш поширенні паразитарні хвороби, які зустрічаються у дрібних домашніх та екзотичних тварин;
 - морфологію та біологію збудників, клінічні ознаки, патолого-анатомічні зміни, методи діагностики та заходи боротьби за даних хвороб;
 - чинні закони та інші нормативно-правові документи щодо безпеки та розповсюдження паразитарних хвороб тварин.

- вміти:** - володіти сучасними методами лабораторних паразитарних досліджень;
- ставити діагноз на паразитарні хвороби дрібних домашніх та екзотичних тварин;
 - розробляти та впроваджувати у практику лікувально-профілактичні заходи за даних хвороб у дрібних домашніх та екзотичних тварин.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК) випускника:

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК) випускника:

1. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.
2. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
3. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
4. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.
5. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.
6. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.
7. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

Компетенції (знання, уміння) рекомендовані МЄБ (П – початковий, С – середній) якими мають володіти студенти після вивчення курсу дисципліни «Превентивні технології забезпечення здоров'я продуктивних тварин: Паразитологія».

- Епідеміологія (використовується частково, на початковому рівні знань): Вивчення природи хвороби, її причин, процесів, розвитку та наслідків.

Розвиток широкого розуміння фундаментальних принципів біоматематики, включаючи біостатистику, планування дослідження, планування та здійснення експериментального та моніторингового збору даних, менеджмент та аналіз даних, критична оцінка опублікованої інформації за паразитарних хвороб.

-Зоонози С(П): визначати клінічні ознаки, клінічний перебіг, потенціал передачі та патогени пов'язані з поширеними зоонозами дрібних домашніх та екзотичних тварин, спричиненими паразитами; використовувати або пояснювати використання актуальних діагностичних та терапевтичних інструментів щодо поширених зоонозів.

Морфологія та біологія ендо- та ектопаразитів, що мають значення для ветеринарії. Широке розуміння життєвого циклу та патогенезу паразитів тварин: імунологічні та патофізіологічні аспекти зв'язку паразита та його носія, серйозність зоонотичної паразитологічної інфекції / зараження, принципи та протоколи діагностування, лікування та контролю паразитологічних інфекцій / заражень. Методи лабораторної діагностики та ідентифікація важливих життєвих циклів паразитів. Курс вивчає базові принципи та програми охорони здоров'я людей від зоонозів паразитарної етіології.

- Транскордонні хвороби. Вміти ідентифікувати клінічні ознаки, протікання, потенціал передачі (включаючи вектори (значна роль в цьому належить паразитичним членистоногим (мухи, комарі, мошки, москіти, гедзі, мокреці, зоофільні мухи, клопи, таргани, кровосисні постійні ектопаразити (воші, кровососки), аргасові, гамазоїдні, іксодові кліщі тощо) та патогени, пов'язані з транскордонними хворобами дрібних домашніх та екзотичних тварин паразитарної етіології. Вивчення паразитів та їх вплив на живі організми.

– Програми профілактики та контролю хвороб паразитарної етіології.

С - описувати існуючі програми попередження та боротьби з поширеними зоонозами, заразними хворобами, новими хворобами та хворобами, що швидко поширюються, включаючи ідентифікацію тварин, відслідковуваність та нагляд з боку відповідного ветеринарного органу.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– скороченого терміну денної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Паразитарні хвороби дрібних домашніх та екзотичних тварин							
Тема 1. Гельмінтози дрібних домашніх та екзотичних тварин	2	24	2		2		20
Тема 2. Ентомози дрібних домашніх та екзотичних тварин	2	14	1		2		11
Тема 3. Акарози дрібних домашніх та екзотичних тварин	1	14	2		2		10
Тема 4. Протозойні хвороби дрібних домашніх та екзотичних тварин	2	19	2		2		15
Разом за змістовим модулем 1		71	7		8		56
Усього годин		71	7		8		56
Курсовий проект (робота) з _____ <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>			-	-	-		-
Усього годин							

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості перебігу, діагностики, лікування та профілактики трематодозів, цестодозів дрібних домашніх та екзотичних тварин	2
2	Особливості перебігу, діагностики, лікування та профілактики нематодозів дрібних домашніх та екзотичних тварин	2
3	Особливості перебігу, діагностики, лікування та профілактики арахно-ентомозів дрібних домашніх та екзотичних тварин	2
4	Особливості перебігу, діагностики, лікування та профілактики протозойних хвороб дрібних домашніх та екзотичних тварин	2

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

НУБіП України

Ф-7.5-2.1.6-24

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет Ветеринарної медицини

Напрямок підготовки (спеціальність) Ветеринарна медицина

Форма навчання денна

Семестр 10 Курс 5

ОС «Магістр»

Кафедра Фармакології, паразитології і тропічної ветеринарії

Дисципліна «Хвороби екзотичних тварин»

Викладач (Пашкевич І.Ю.)

Пакет тестових питань на іспит

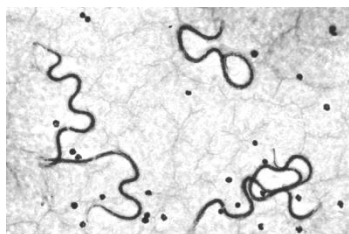
«Затверджую»

Завідувач кафедри _____ (Іщенко В.Д.)

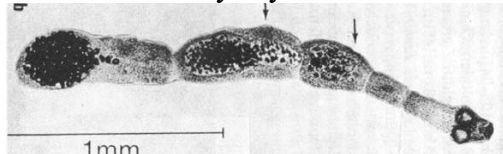
« ____ » травня 2022 р.

БІЛЕТ №1

1. Аляріоз лисиць (морфологія, цикл розвитку, діагностика та лікування)
 2. Триксаскарроз мурчаків (морфологія, цикл розвитку, діагностика та лікування)
1. На рисунку представлені личинки яких виявили при мікроскопічному дослідженні крові вовка

2. Вкажіть назву збудника наведеного на рисунку

(у бланку відповідей впишіть повну назву збудника латиною)

3. Які з перерахованих препаратів відносяться до групи макроциклічних лактонів?

1	Аверсект
2	Бронтел
3	Дектомакс
4	Роленол

4. Який метод використовують для діагностики бореліозу птиці?

1	Фюллеборна
2	Дарлінга
3	Фарбування за Бурі
4	Осадження

5. При заковтуванні якої стадії еймерій відбувається зараження тварин еймеріозом?

1	меронтів 3-ї генерації
2	Гамонтів

3	Спорозоїдів
4	спорульованих ооцист
5	Спороцист

6. У лисиці при дослідженні зскрібків з вух виявили паразита, представленого на рисунку

(у бланку відповідей впишіть діагноз)

7. Вкажіть дефінітивних хазяїв у циклі розвитку токсоплазм.

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь)

8. Вкажіть назву членистоногого, наведеного на рисунку

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

9. Вкажіть назву збудника, представленого на рисунку

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

10. Вкажіть основних переносників дирофіляріозу лисиць

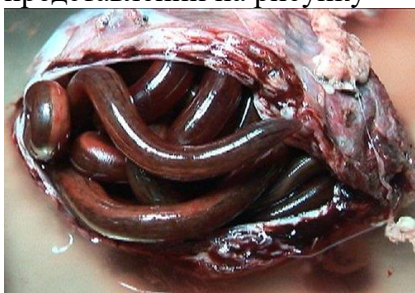
1	Волосоїди
2	Комарі
3	Мухи-жигалки
4	Мокреці
5	Мошки
5	Трихуроз

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет Ветеринарної медицини
 Напрямок підготовки (спеціальність) Ветеринарна медицина
 Форма навчання денна
 Семестр 10 Курс 5
 ОС «Магістр»
 Кафедра Фармакології, паразитології і тропічної ветеринарії
 Дисципліна «Хвороби екзотичних тварин»
 Викладач (Пашкевич І.Ю.)
Пакет тестових питань на іспит
 «Затверджую»
 Завідувач кафедри _____ (Іщенко В.Д.)
 « ____ » травня 2022 р.

БІЛЕТ №2

1. Токсоплазмоз дрібних домашніх тварин (морфологія, цикл розвитку, діагностика та лікування)
 2. Нотоедроз кролів (морфологія, цикл розвитку, діагностика та лікування)
1. Вкажіть назву хвороби, збудник (червоного кольору, місце паразитування нирки) який представлений на рисунку

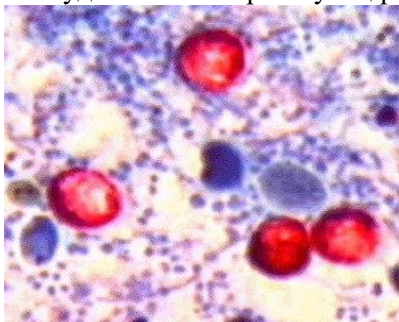
2. При заковтуванні якої стадії цистоізоспор відбувається зараження м'ясоїдних тварин?

1	меронтів 3-ї генерації
2	Гамонтів
3	Спорозоїдів
4	Спорульованихооцист
5	Спороцист

3. Яким методом досліджуємо фекалії лисиці при підозрі на аляріоз?

1	Фюллеборна
2	Послідовного промивання
3	Бермана-Орлова
4	Калантарян

4. Збудник якої хвороби у ящірки представлено на фотографії

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь)

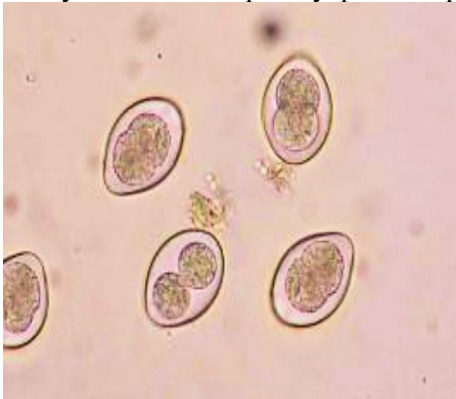
5. Вкажіть місце локалізації *Alaria alata* в організмі хижих тварин

1	Жовчні ходи
2	Кровоносні судини
3	Нирки
4	Кишечник

6. Вкажіть назву хвороби у кроля, яка викликає ознаки лупи на шерсті

7. Збудник якої хвороби у фенека представлено на фотографії

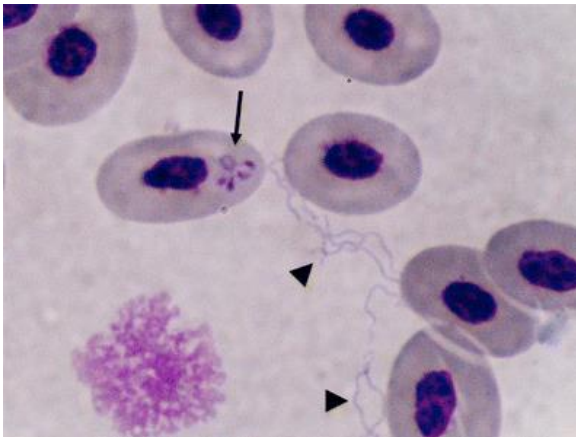
1	Еймеріозу
2	Криптоспоридіозу
3	Цистоізоспорозу
4	Токсоплазмозу

8. Збудники якої хвороби зображених на фото виявляли в бронхах рептилій

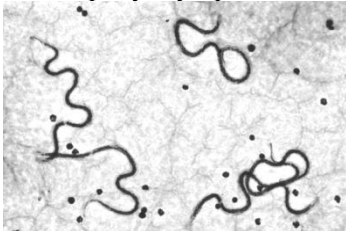

(у бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом)

9. Збудник якої хвороби у птиці представлено на фотографії

10. На рисунку представлені личинки яких виявили при мікроскопічному дослідженні крові вовка

6. Методи навчання

Форми та методи навчання – лекції, лабораторні заняття згідно програми курсу.

7. Форми контролю

Форми організації контролю знань, система оцінювання – контроль знань здійснюється шляхом виконання студентами лабораторних робіт, виступів з доповідями, складання модульних контрольних робіт за модульно-рейтинговою системою.

Поточний контроль знань студентів здійснюється на практичних заняттях і полягає в проведенні попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Дисципліна «**Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх та екзотичних тварин: Паразитологія**» відведена для вивчення паразитарних хвороб дрібних домашніх та екзотичних тварин, включає: лекцій - 7 год, лабораторних занять - 8 год, самостійної роботи - 56 год, що в сумі становить 71 год (5 кредитів ECTS). У 2 семестрі запланований комплексний іспит з даної дисципліни. Тривалість 2 навчального семестру 15 тижнів.

В загальне за курс враховується вся робота по 1-му модулю та іститова навчальна робота підсумкова. Оцінюється від 0-100. Залежить від всіх видів виконаної роботи (практична, самостійна, модулі, іспити тощо).

Рейтингові оцінки із змістових модулів

Таблиця 1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Модуль 1										
Лаб.1	Лаб.2	Лаб.3	Лаб.4	Сам.роб.1	Сам.роб.2	Сам.роб.3	Сам.роб.4	Модульний контроль 1	Всього за модуль 1	
0-10	0-10	0-10	0-10	0-5	0-5	0-10	0-10	0-30	0-100	
			Навчальна робота становить 70%.							0-70
			Розраховується: Всього за модуль 1+ всього за модуль 2/2*0,7							
			Підсумковий контроль – екзамен							0-30

8. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **R**_{дис} (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **R**_{нр} (до 70 балів): **R**_{дис} = **R**_{нр} + **R**_{ат}.

9. Методичне забезпечення

1. Козачок В. С. Клінічне дослідження екзотичних тварин / В. С. Козачок, О. О. Скиба, М. І. Цвіліховський. – К.: Арістей, 2010. – 252 с.
2. Методичні рекомендації Особливості утримання, годівлі та розведення парнокопитних і мозолоногих тварин у природі та неволі / Н. М. Сорока, І. Ю. Пашкевич. – К.:, 2013. – 55 с.
3. Методичні вказівки Особливості утримання, годівлі та представників родин носорогових, тапірових та слонових у природі та неволі / Н. М. Сорока, І. Ю. Пашкевич. – К.:, 2013. – 21 с.
4. Методичні рекомендації Родина вовчі і гієнові в природі та неволі / Н. М. Сорока, І. Ю. Пашкевич. – К.:, 2014. – 56 с.
5. Методичні рекомендації Родина єнотові і віверові в природі та неволі / Н. М. Сорока, І. Ю. Пашкевич. – К.:, 2014. – 55 с.
6. Методичні рекомендації Родина котячі в природі та неволі / Н. М. Сорока, І. Ю. Пашкевич. – К.:, 2014. – 79 с.
7. Галат В. Ф., Березовський А. В., Сорока Н. М., Прус М. П., Євстаф'єва В.О., Галат М. В. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Підручник./ за ред. проф. Галат В. Ф.- Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2012. - 338.
8. Ветеринарна паразитологія / Ю.Г. Артеменко, В.Ф. Галат, Л.П. Артеменко та ін. – К.: Лібра, 1998. – 288 с.
9. Методичні вказівки для діагностики філяріатозів тварин та стратегія основних лікувально-профілактичних заходів при них / Н.М. Сорока, А.В. Березовський, В.Ф. Галат. – К.: Ветінформ, 2002. – 26 с.
10. Методичні вказівки з діагностики гельмінтозів тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока. – К.: Ветінформ, 2004. – 54 с.
11. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, М.П. Прус, Н.М. Сорока; За ред. В.Ф. Галата. – К.: Вища освіта, 2003. – 464 с.
12. Практикум із паразитології / В.Ф. Галат, Ю.Г. Артеменко, М.П. Прус та ін.; За ред. В.Ф. Галата. – К.: Урожай, 2001. – 192 с.

10. Рекомендована література

основна

1. Агарков Г. Б., Хоменко Б. Г., Мангер А. П., Хаджинский В. Г., Вронский А. А. Функциональная морфология китообразных. - К.: Наукова думка. - 1992. - 222 с.
2. Акаєвський А. И. Анатомия домашних животных. М.: Колос. – 1984.
3. Альшинецкий М. В. Анестезия диких животных в Московском зоопарке // зб. матер. 3 - ї Міжнародної конфер. з утримання, годівлі та лікування диких тварин. – К. – 2007. – С. 13–22.
4. Берестов В. А. Звероводство (учебное пособие). – С. Петербург. – 2002. – 480 с.
5. Бесарабов Б.Ф. Болезни певчих и декоративных птиц. М.: Россельхозиздат. – 1980. – 192 с
6. Бестужев А.Г. Материалы к изучению физиологии пищеварения и обмена веществ у верблюда // Сб. тр. Алма-Атинского зооветинститута. – 1948. – Т. 4. – С. 50–54.
7. Болезни пушных зверей. Под ред. С.Я. Любашенко. – М.: Колос – 1973 – 358 с.
8. Бондаренко Е.Е. Висцеральные системы домашних животных. – Харьков. – 2006. – 204 с
9. Бондаренко С.П. Разведение и выращивание страусов.-М.: ООО «Изд-во АСТ», Донецк, «Сталкер».-2003.г79 С.
10. Брем А. Жизнь животных. М.: АСТ Астрель, Транзиткнига. – 2004. – 879 с. 11. Братюха С, Нагорний І, Ревенко Т, Шевцов О., Птищин О., Січкач В., Щербина А. Болезни ваших питомцев.К.: Альтерпрес. – 1995. – 335 с.

12. Братюха С.И. Евтушенко А.Ф., Шевдов А.А., Береза В.Т. Болезни пушных зверей. К.: Урожай.-1980.-182 с.
13. Васильев Д.Б. Диагностика внутренних болезней черепах //В кн.: Тез. докл. VI Междунар. конфер. по ветеринарии мелких животных.-М-1999.-С. 56.
14. Васильев Д.Б. Черепахи. Содержание, болезни и лечение.-М.: Аквариум.-2003.-421 с.
15. Вердиев З.К., Зебуводство. - М. Колос-1978.-205 с.
16. Ветеринарная энциклопедия.-М.: И-во «Советская энциклопед.».- 1968-1976. - Т. 1-6.
17. Вуд Ф.Г. Морские млекопитающие и человек.-С-Петербург.: Гидрометиздат.-1999.-С. 261-270.
18. Дитмар Ярофке, Юрген Ландре. Рептилии. Болезни и лечение.-М.: Аквариум.-2003-315 с.
19. Довідник ветеринарного лікаря. Н.: Урожай.-2004.-1200 с.
20. Дорис Квинтен. Болезни декоративных птиц.-М.: Аквариум. ЛТД.-2002.-208 с.
21. Жизнь животных. Млекопитающие или звери (Под ред. С.П. Наумова и П.П. Кузьякина).-М.: Просвещение.-1971. Т.4-6.- 626 с.
22. Забалуев Г.И. Особенности болезней животных в тропических странах. Учебное пособие. - М.- 1981.-79 с.
23. Забалуев Г.И. Этиология и патогенез болезней органов дыхания животных в условиях жаркого климата. - М. - 1984.-22 с.
24. Зубченко Т. Профилактика и лечение декоративных птиц. - Донецк.-2002. - 80 с.
25. Иммунизация животных в СССР // В кн.: Тез. докл. II Всесоюз. совещания по иммунизации диких млекопитающих и птиц. - Воронеж.-1975.-124 с.
26. Ионов П.С, Беляков И.М., Уши Б.В., Шайхаманов М.Х., Шаптала И.П. Диагностическая и терапевтическая техника.-М.: Колос-1979.-218 с
27. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин: Підручник. (За ред. В.І Левченка). —К.: Урожай.-1995.-368 с.
28. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин: Підручник. (За ред. В.І Левченка). - Біла Церква: БДАУ.-2004.-608 с
29. Ковальчук И.С. Копытные животные Африки. М.: 1979.-34 с.
30. Ковальчук И.С. Разведение буйвол в тропических и субтропических странах. -М-1983.-35 с.
31. Ковальчук И.С. Распространение и продуктивность лам. М. 1981-20 с. 32. Ковальчук И.С. Скотоводство Ближнего и Дальнего востока и северной Африки.-М.-1983.-33 с.
33. Козачок В.С, Скиба О.О., Цвіліховський М.І. Клінічне дослідження екзотичних тварин. Навчальний посібник.К.:Арістей.-2010.-252 с.
34. Козачок В.С. Аспирационная пункция печени у поросят больных катаральным гастроэнтеритом. В кн.: Сб. науч. трудов.-Рига.- 1966.-С. 95-97.
35. Козачок В.С. Дослідження печінки // В кн.: Лабораторні дослідження у ветеринарній терапії. (За ред. М.О. Судакова).-К.: Урожай-1975.-С. 67-80. 36. Козачок В.С. Застосування медичних ректоскопів для дослідження тварин // Науковий вісник НАУ.-К.-1998.-Вип. 6.-С. 157-159.
37. Козачок В.С. Клиническое исследование животных тропиков и субтропиков с основами топографической анатомии-Учебное пособие. -К.: УСХА.-1991.- 103 с.
38. Козачок В.С. Клиническое исследование тропических животных (анатомо-топографические особенности верблюда).-К.-1985. – 28 с.
39. Козачок В.С. Лапароскопия, биопсия, морфологические и гистохимические исследования печени свиней при катаральном гастроэнтерите //В кн.: Тез. докл. Всесоюз. конфер.-Полтава.-1973.

40. Козачок В.С. Методы клинического исследования животных тропиков и субтропиков. Учебное пособие. К.: УСХА. - 1992.-117 с.
41. Козачок В.С, Поживіл А.Т Ендоскопічна діагностика хвороб органів травлення // В кн.: Матеріали наук. конф.-Біла Церква.- 1995.-Ч. 1. - С. 31-42. Конакбаев Г.К. Заметки по анатомии верблюда // В кн.: Тр. Алма -Атинского зооветинститута.-1948.-Т.4.-С. 16-19.
43. Коробов А.В., Шайхаманов М.Х., Беляев И.М. и др. Терапевтическая техника в ветеринарии.—М.: Колос- 1975. – С. 102.
44. Кугенев П.В. Скотоводство и молочное хозяйство в тропиках и субтропиках М. -1969.-243 с.
45. Кузнецов В.А. Анатомио-гистологическое строение печени, почек и селезенки одногорбого верблюда // В кн.: Тр. Туркменского СХИ. -1935.-Т.1.-С. 93-107.
46. Кумсиев Ш. А. Методы исследования животных.-М.: Колос-1970.-165 с. 47. Ленец И.А. Диагностика незаразных болезней животных с применением вычислительной техники. - М.: ВО «Агропромиздат».- 1989.- 357 с.
48. Марунчин В.Й. Загальне знєболовання диких тварин. Навчальний посібник. К.:Центр екологічної освіти та інформації.-2010.-224с.
- 49 Липницький СС, Литвинов В.Ф.,Шилико В.В., Гантимуров А.И. Справочник по болезням домашних и экзотических животных. Ростов - на - Дону:-Фенікс, Минск, Ураджай.-2002. – 448с.
50. Марунчин А. А. Анестезія диких тварин і птахів в умовах зоопарку.-Автореф. дис. канд. вет. наук.-Біла Церква. - 2005. – 22 с.
51. Марунчин А.А., Издепський В.И. Особенности общей анестезии диких тварин, системы дистанционной инъекции та використання пульсовой оксиметрии для мониторингу анестезии // В кн.: зб. матер. 3-ї Міжнар. конфер. з утримання, годівлі та лікування диких тварин.-К.: 2007.-С. 8–13.
52. Мишеров А.В. К вопросу о размерах пищеварительного тракта двугорбого верблюда// Сб. автореф. и аннотаций.- Алма-Ата- Москва.-1936.-С. 36.
- 53.Мухамедгалиев Ф.М. Некоторые особенности микроанатомии легких верблюда // Тр. Алма - Атинского зооветинститута.-1953.-Т.7. -С. 153-188. 54. Ниманд Х.Г., Сутер П.Ф. Болезни собак.-М.: Аквариум.-2001.-С. 808. 55. Петер К., Бечгхоф. Мелкие домашние животные. Болезни и лечение.-М.-Аквариум.-2003.
56. Петер Попеско. Атлас топографической анатомии сельскохозяйственных животных.- Братислава: Из-во «Природа». – 1978.
57. Попеску Г. С. Сравнительная морфология пищеварительного тракта африканского страуса, курицы и индейки.-Дис. докт. вет. наук.-Кишинев.-2007.
58. Правила техники безопасности и производственной санитарии для зоопарков (зоосадов) СССР. - М.: Изд-во «Реклама». -1974.-168 с.
59. Семенов Б.С, Ермолаев В.А. и др. Практикум по оперативной хирургии с основами топографической анатомии домашних животных.-М.: Колос. -2003.-С. 16-17.
60. Семушин Н. Р. Диагностика заболеваний верблюдов - М.: Сельхозиз, 1949.-225 с.
- 61 .Смирнов А.М., Дугин Г.Л., Кондратьев В.С, Беляков И.М. Ленец И.А. Практикум по клинической диагностике внутренних незаразных болезней сельскохозяйственных животных.-Л.: Колос.-1978.-272 с.
62. Смирнов А.М., Конопелько П.Я., Пушкарев Р.П., Постников В.С, Уразаев Н.А., Беляков И.М. и др. Клиническая диагностика внутренних незаразных болезней животных.- М.: Агропромиздат.-1988.-367 с.
- 63.Смирнов СІ., Адамець Г.Д., Конопльов О.Й. Незаразні хвороби з основами діагностики.-К.: Урожай.-1973.-С. 5-53.
- 64.Соколов В.Е. Кожный покров млекопитающих.-М.-1993. - С. 5-15.

65. Сосновский И. П. Редкие исчезающие животныѐ. - М.:Агрпромиздат.-1987.-366 с.
66. Студенцов А.П. К топографической анатомии полостных органов двугорбого верблюда. - Сб. авторефератов и аннотаций.-Алма-Ата -Москва.-1936.-17 с.
67. Судаков М.О., Береза В.І., Погурський І.Г., Печваль В.М. Внутрішні незаразні хвороби сільськогосподарських тварин. Практикум.-К.: Вища школа. -1986.-184 с.
68. Судаков М.О., Цвіліховський М.І., Береза В.І. Погурський І. Г. Січкач В.С. Внутрішні незаразні хвороби тварин. Підручник.- К., Мета.- 2002.-352 с.
69. Судаков Н.А., Оніпенко Н.І., Козачок В.С, Колесник В.Я. та ін. Мікроелементози сільськогосподарських тварин.-К.: Урожай.-1974-152 с.
70. Тумзбудчин Бат - Зрдзиз. Хозяйственныѐ и биологические особенности яков и их значение в народном хозяйстве Монгольской народной республики. Автореф. дис. докт. с.-х. наук. -М.- 1988.-33 с.
71. Тюльдюков В.А. Распространение и продуктивность лам.- М.- 1981.-26 с.
72. Уша Б.В., Фельдштейн М.А. Клиническое обследование животныѐ.-М.: Агрпромиздат.-1986.-303 с.
73. Филатов П.В., Судаков Н.А., Беляев. И.М. Практические занятия по клинической диагностике с рентгенологией. -М.: Колос.-.964.- 200 с.
74. Фриц Хукцермайер. Болезни страусов и других бескилевых.
75. Фридрих - Вильгельм Хенкель, Вольфган Шмидт. Терафиум. Устройство, дизайн, оснащение. - М.:Авариум. - 2001 .-224с.
76. Цвіліховський М.І., Береза В.І., Павленок О.І., Колесник В.Я., Долецький С.П., Січкач В.С, Грищенко В.А., Макарін А.О., Голопура С.І. Внутрішні хвороби хутрових звірів.-К.: Арістей-2004.-93 с.
77. Черноморская афалина Тигзіорз Ігапсаіиз ропіісиз. Морфология. Физиология. Акустика. Гидродинамика. -М.: Наука.-1997.-668 с.
78. Шевченко Л.А., Заика Л.П. Тропическое животноводство. Учебное пособие. -К. - 1978.-77 с.
79. Шевченко Л. А. Верблюдоводство.- К.: 1984.-43 с.
80. Шинкаренко И. В. Экзотические домашние животныѐ. - Урал. ЛТД.-2002.-С. 337-346.
81. Щеглова А.И. Физиологические приспособления млекопитающих пустыни.-Л.: Наука.-1976.-150 с.
82. Яценко И.В., Горбатенко В.П., Симоненко В.И., Фоменко Г.Н., Бондаренко Е.Е. Висцеральные системы домашних животныѐ.- Харьков.- 2006.- 204 с.
83. Blood D.C., Henderson Y.A., Rodastis O.M. Veterinariy medicine. - Fifth edition. London. - 1979. - P. 3 - 28.
84. Brandt H.P. et al. Zootirkrankheiten. Berlin, Hamburg, Verlag Paulparey - 1976. - 845
85. Cordes D.O., Hara P. Y. Diseases of cartive marine mammals // Vet. Yor. - 1979/ - V. 27, № 7 - P. 147 - 150.
86. Fazil M.A., Hofman R.R. Haltung und Krankheiten des kamels // Tieraztl Frox. - 1981. - V 3 № 33. - P. 389 - 402.
87. Kelli W.R. Veterinari clinical diagnosis - London. 1981
88. Kozachok V. S. Internal non - infectious diseases of animals. - Ethiopia. - 1982.-85 p.
89. Kozachok V. S. Veterinariy clinical diagnosis.- - Ethiopia. - 1981. - 135 p.
90. Marc Vandevélade. Einfuhrung in die veterinarmedizinische Neurologic Berlin.- 1987. - P. 34 - 31.
91. Murray. Flovler DUM. RESTRAINT and Handling of wildang Domestic animals. USA beackwell Pnbeishing. - 2008.- 470 p.
92. Rigoway S. H. Mammals of the send II Biology and medicine. - 1972. - 892 p.
93. Sweeney Y. S. Ringway S. H. Common diseases of small cetaceans II A. V. N.L. - 1975. V. 167? №7.-P. 533-540.

94. Udal D. H. The practice of veterinary medicine.-Oxford and IBH Publishing. Co New Delhi, Bombay, Calcuta-1964.-811 p.
95. Wallach Y. D., Boever W. Y. Diseases of exotic animals. - Philadelphia, 1983 P.A.W.B. Saunders Co. - P. 949 - 1047.
96. Walter Yaksch, Erich Ylawischnig. Klinische Proedeutik dec inneren Krankheiten und Hautkrankheiten der Haus - und Heimtiere.- Berlin und Hamburg - 1990.
97. Yreenwood A. Y. Aquat. Mammals. - 1978. - V. 7, №3. - P. 71 - 74.

допоміжна

1. Василькова З.Г. Методы гельминтологических исследований (Пособие для врачей и биологов). – М.: Медгиз, 1955. – 228 с.
2. Демидов Н.В. Гельминтозы животных: Справочник. – М.: Агропромиздат, 1987. – 335 с.
3. Забалуев Г.И. Особенности болезней животных в тропических странах: Учебное пособие / Г.И. Забалуев. – М., 1981. – 79 с.
4. Котельников Г.А. Гельминтологические исследования животных и окружающей среды: Справочник. – М.: Колос, 1983. – 208 с.
5. Котельников Г.А. Диагностика гельминтозов животных. – М.: Колос, 1974. 240 с.
6. Лабораторные исследования в ветеринарии: Вирусные, рикетсиозные и паразитарные заболевания: Справочник под ред. Б.И. Антонова. – М.: Агропромиздат, 1987. – 24 с.
7. Методические рекомендации по проведению исследований в гельминтологии. – М., 1983. – 85 с.
8. Мигачева Л.Д., Котельников Г.А. Методические указания по использованию устройства для подсчета яиц гельминтов при диагностике нематодозов животных // Рекомендации Госагропрома СССР по внедрению достижений науки и практики в производство. – М., 1987. – № 6. – С. 85–87.
9. Основные методы диагностики гельминтозов: Метод рекомендации для студентов ветеринарного факультета и слушателей факультета повышения квалификации / Белоцерков. с.-х. ин-т; Сост. Ю.Г. Артеменко, А.А. Антипов. – Белая Церковь, 1990. 53 с.
10. Паразитология и инвазионные болезни животных / М.Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков и др. – М.: Колос, 1998. – 743 с.
11. Потемкина В.А., Демидов Н.В. Справочник по диагностике и терапии гельминтозов животных. – М.: Сельхозгиз, 1955. – 352 с.
12. Практикум із паразитології / В.Ф. Галат, Ю.Г. Артеменко, М.П. Прус та ін.; За ред. В.Ф. Галата. – К.: Урожай, 1999. – 192 с.
13. Практикум по диагностике инвазионных болезней / М.Ш. Акбаев, К.И. Абуладзе, В.И. Тараканов и др. – М.: Колос, 1994. – 255 с.
14. Рептилии. Болезни и лечение: Пособие / Дитмар Ярофке, Юрген Ланде: М.: Аквариум, 2003. – 315с.
15. Справочник по болезням домашних и экзотических животных / С. С. Лепицкий, В.Ф. Логинов, В. В. Шимко. Ростов на Дону Феникс, 2002. - 148 с.
16. Шевцов О.О. Диференційна діагностика гельмінтозів свійських тварин. Для студентів-заочників ветеринарного факультету. – К., 1970. – 36 с.
17. Gamble H.R. Trichinellosis. // Office International des Epizooties. Manual of standards for diagnostic tests and vaccines. List A and B diseases of mammals, birds and bees. Fourth edition. – Paris, France, 2000. – P. 322 – 327.

11. Інформаційні ресурси

1. Exotic Conditions and Diseases - Advice from PetMD Vets

<https://www.petmd.com/exotic/conditions>

2. Potential Diseases and Parasites of White-tailed Deer in Missouri
<https://extension.missouri.edu/publications/g9489>

3. Zoonotic parasites of dromedary camels: so important, so ignored
<https://parasitesandvectors.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13071-019-3863-3>

4. Infectious agents and diseases in brown bears
<http://www.yellowstonegrizzlyproject.org/infectious-disease-in-bears.html>

5. Monkeypox <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/monkeypox>

6. Diseases in Ferrets <https://vcahospitals.com/know-your-pet/ferrets-diseases>

7. Reptile Diseases A-Z <https://www.petmd.com/reptile/conditions>